

snij

geen kunst

O wonder

nou snij ik onder

n klaid van snij
dij stil en lij
uut hemel doalt
en dwirreldwoalt
woar of ik kiek
in 't prille riek.

En lij en licht
op mien gezicht,
aal overnij
de fiene snij.

En zunder èn
gaait 't deur mie hen:
O wonder
nou snij ik onder.

Ellendige mensen

Moi. Hierboven zie je een gedicht van de Groninger dichter en schrijver Simon van Wattum. Prachtig, of niet? Waarmee ik maar even wil zeggen dat Gronings een mooie taal kan zijn. Kán zijn, want je moet die taal wel goed gebruiken. Zoals Simon van Wattum dat doet, dus. Toch wordt er niet zoveel in het Gronings geschreven en wat er geschreven wordt, is vaak nogal knullig. Maar 't gaat de laatste tijd gelukkig weer wat beter: er zijn een paar jonge Groninger schrijvers bijgekomen die heel aardig bezig zijn. En eindelijk wordt er niet meer alleen over boeren en knechten geschreven, maar ook over modernere zaken. Maar om nu te zeggen van: tsjonge, wat hebben wij een prachtige Groninger literatuur, nou nee.

Hoe komt het toch dat het maar niet wil lukken met dat Gronings? Vaak wordt gezegd dat de Groninger taal te lelijk is om er gedichten en verhalen mee te schrijven, maar Simon van Wattum laat dus zien dat dat niet waar is. Je hoort ook wel eens dat Groningers te nuchter zijn om veel aan kunst te doen. Toen Willem Keuning, en dat was geen kleine jongen, één van zijn boeken nog eens wilde uitgeven, lukte dat niet omdat „Groningers zulke ellendige mensen zijn om boeken aan te verkopen”.

Volgens mij heeft het ook te maken met het feit dat Groninger literatuur geen echte traditie is. Ik bedoel: iets dat al eeuwen heeft bestaan. Vóór de 19e eeuw werd er helemaal geen Gronings geschreven. Je moet daarbij niet vergeten dat kunst in die tijd iets was voor de „betere” mensen: de dokter, de dominee, de schoolmeester, dat soort mensen. Die konden wel Gronings natuurlijk, maar als ze onder elkaar waren en het om kunst ging, was Hollands wel zo „beschaafd”. Maar toch veranderde dat langzaam maar zeker. Het waren in het begin vooral grappige toneelstukjes en gedichten, waarbij het Gronings dan toch opeens heel leuk kon klinken. En bovendien: je bereikte met het Gronings veel meer mensen en dat kwam vooral goed uit als je een boodschap voor ze had. Het allereerste geschreven stuk in het Gronings was een gedicht van Geert Jans Cool uit 1816, een gedicht met een enorm lange titel: „Zaamenspraak tusschen Pijter en Jaap, dij malkaar op de weg ontmuiten, boeten Stijntilpoorte”. Met die Geert Jans Cool is het allemaal begonnen. En daarna? Ach, er waren hoogtepunten en dieptepunten, maar echt héél belangrijk is die Groninger literatuur nooit geweest. En als ik heel eerlijk ben, zie ik de toekomst somber in. Neem nou dat gedicht van Simon van Wattum. Dat komt uit een prachtig dik boek dat „Twijstried” heet. Ik zag het laatst nog liggen in de uitverkoop voor nog geen tientje. Ik bedoel maar.

JOS VISSCHER